

Din Eğitimi Yeniden Düşünmek, Bayramali Nazıroğlu

(Ankara: İlahiyat Yayınları, 2022), 144 sayfa, ISBN: 9786258301885

Muharrem ATABAY | <https://orcid.org/0000-0002-7226-6030>

Doktora Öğrencisi | Yazar | muharrematabay08@hotmail.com

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi | ROR: <https://ror.org/0468j1635>

Din Eğitimi | Rize, Türkiye

Öz

Kitapta günümüzde Müslümanların Batı ile giriştiği medeniyet yarışını kaybettiğinin ıstırabını duyduğu –bu yarışta sadece Batı değil Kore, Çin, Japonya gibi Doğu da Müslümanları geçmiştir- ve bu ıstırabın nedeninin sadece yarışın kaybedilmesi olmadığı, adalette, felsefede, siyasette, bilimde, sanatta, ahlakta, estetikte, kısacası pek çok alanda Müslümanların geri kalmasından kaynaklandığı belirtilmiştir. Bu geri kalmışlığın, yazarın ifadesiyle negatif ayrışmanın nedeni; Müslümanların din anlayışı, dini eğitime konu yapma biçimi ve düşünce tarzı olarak görülerek bu doğrultuda belli başlı sorun alanları tespit edildiği beyan edilmiştir. Sorunlar ve çözüm önerileri Düşünmeyi Kutsama, İtaati Aşma, Ahlakı Kurtarma, Özerkliği Öğretme, Bilimseli Kıymetlendirme, Bireyi Özgürleştirme, Sosyal Adaleti Sağlama, İnsanı Onurlandırma, Nefreti Yenme, Liyakati Önceleme ve Savaşı Yadsıma başlıklarıyla ele alınmıştır ve tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Bayramali Nazıroğlu, Din Eğitimi, Yeniden Düşünmek, Eleştirel Bakış, Eğitim

Atıf Bilgisi

Atabay, Muharrem. "Din Eğitimi Yeniden Düşünmek, Bayramali Nazıroğlu (Ankara: İlahiyat Yayınları, 2022), 144 sayfa, ISBN: 9786258301885". *Rize İlahiyat Dergisi* 24 (Ekim 2023), 275-280. <https://doi.org/10.32950/rid.1265056>

Yayın Bilgileri

Türü	Kitap Değerlendirmesi		
Süreç Bilgileri	Geliş Tarihi: 14.03.2023	Kabul Tarihi: 26.04.2023	Yayın Tarihi: 20.10.2023
Değerlendirme	iki Dış Hakem / Çift Taraflı Körlleme		
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.		
Benzerlik Taraması	Yapıldı – iThenticate		
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.		
Etik Bildirim	ilahiyatdergi@erdogan.edu.tr		
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.		
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.		

Dizinlenme Bilgisi

Rethinking Religious Education, by Bayramali Nazıroğlu

(Ankara: İlahiyat Publishing, 2022), 144 pages, ISBN: 9786258301885

Muharrem ATABAY | <https://orcid.org/0000-0002-7226-6030>

Postgraduate Student | Author | muharrematabay08@hotmail.com

Recep Tayyip Erdogan University | <https://ror.org/0468j1635>

Education of Religion | Rize, Türkiye

Abstract

In the book, Muslims feel the agony of losing the civilization race that Muslims have entered with the West today -not only the West, but also the East like Korea, China and Japan in this race, and the reason for this suffering is not only the loss of the race, but also in justice, philosophy, politics, science, art, morality, aesthetics; In short, it was stated that it was due to the backwardness of Muslims in many areas. The reason for this backwardness, with the author's expression, is the negative separation; It has been declared that Muslims' understanding of religion is seen as the way they make religion a subject of education and their way of thinking, and certain problem areas have been identified in this direction. Problems and solutions are discussed and discussed under the titles of Blessing Thinking, Transcending Obedience, Rescuing Morality, Teaching Autonomy, Valuing Science, Liberating the Individual, Ensuring Social Justice, Honoring Humans, Defeating Hate, Prioritizing Merit, and Denying War.

Keywords

Bayramali Nazıroğlu, Religious Education, Rethinking, Critical Perspective, Education

Citation

Güzel, Mehmet Emin. "Reason and Intuition "Mind-Intuition Duality in Psychology and Religion: The Example of Imam Rabbani", Mehmet Atalay (Istanbul: İz Publishing, 2017), 511 pages, ISBN: 9789753557054". *Rize Theology Journal* 24 (October 2023), 275-280. <https://doi.org/10.32950/rid.1265056>

Publication Information

Type	Book Reviews		
Process Information	Date of Submission: 14.03.2023	Date of Acceptance: 26.04.2023	Date of Publication: 20.10.2023
Peer-Review	Double anonymized - Two External		
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.		
Plagiarism Checks	Yes - iThenticate		
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.		
Complaints	ilahiyatdergi@erdogan.edu.tr		
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.		
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.		

Abstracting and Indexes

Bayramali Nazıroğlu, *Din Eğitimi Yeniden Düşünmek* (Ankara: İlahiyat Yayınları, 2022)

144 sayfa, ISBN: 9786258301885

Türkiye; din eğitiminin verilmemesi, müfredat dışı/içi seçmeli ve zorunlu olması gibi bir hayli tecrübeye sahiptir. Bu nedenlerle din eğitiminin olup olmaması, laiklik içindeki konumu, yasalara göre durumu gibi mevzular tartışılmıştır. Günümüzde tartışmalar devam etse de din eğitiminin olup olmaması mevzusu anayasaya göre din dersi zorunlu dersler sınıfına alınarak bir nebze halledilmiştir. Din eğitimi nasıl olmalıdır, içeriği ne olmalıdır, hangi yöntem ve tekniklerle, nerede ve ne zaman verilmelidir, hangi kaynaklar ve materyaller kullanılmalıdır, felsefi, psikolojik, sosyolojik, ideolojik arka planı neye göre belirlenmelidir gibi artık mevzu din eğitiminin içeriğine, yöntemine, mekânına, zamanına ve alt yapısına dönmeye başladı. Bu konularda Din Eğitimi ve Öğretiminde Yapılandırmacı Yaklaşım¹, Din Eğitimi ve Sorunları², Din Öğretimi Materyalleri³, Din Öğretimi Teknolojisi ve Materyal Geliştirme⁴, Üstün Zekâlı Öğrencilerin Din Eğitimi⁵ gibi çeşitli kitaplar yayımlandı. Değerlendirmesi yapılan bu kitap da bir bakıma din eğitiminin nasılına odaklanmaktadır. Mustafa Köylü editörlüğünde, bu eserin yazarının da bir bölümünü yazdığı Din Eğitimi ve Sorunları kitabına, din eğitimi birçok sorun olduğu noktasında benzerlik teşkil etmesine rağmen içerikte, üslupta ve çözüm önerilerinde farklılık arz etmektedir. Ayrıca yazarın danışmanlığını yaptığı *Eleştirel Pedagoji Bağlamında Türkiye’de Din Eğitiminin Felsefi Analizi*⁶

adlı doktora tezi de mevcuttur ve orada da eleştirel pedagoji açısından din eğitimi analiz edilmektedir.

Kapakta, klasik felsefe ve düşünce kitapları gibi sade bir tasarım kullanılmıştır. Orta kısmındaki on adet turuncu çizgi din eğitimi yeniden düşünmek bağlamında düşüncelerin hayatta neşvünema bulması için belki kat edilecek uzun yolları, belki de önünde aşılması gereken çok engelin ve çıkmazın olduğunu göstermektedir. Arka kapağında günümüzde Müslümanların Batı ile giriştiği medeniyet yarışını kaybettiğinin ıstırabını duyduğu –bu yarışta sadece Batı değil Kore, Çin, Japonya gibi Doğu da Müslümanları geçmiştir- ve bu ıstırabın nedeninin sadece yarışın kaybedilmesi olmadığı, adalette, felsefede, siyasette, bilimde, sanatta, ahlakta, estetikte, kısacası pek çok alanda Müslümanların geri kalmasından kaynaklandığı belirtilmiştir. Bu geri kalmışlığın, yazarın ifadesiyle negatif ayrışmanın nedeni; Müslümanların din anlayışı, dini eğitime konu yapma biçimi ve düşünce tarzı olarak görülerek bu doğrultuda belli başlı sorun alanları tespit edildiği beyan edilmiştir. Burada, belli başlı sorun alanlarından hareketle *İslam dünyası yeniden kurulabilir mi ya da ideal Müslüman yeniden yetiştirilebilir mi* problemlerine olası cevapların din eğitimi bağlamında değerlendirildiği ifadesi ile kitabın amacı da açıklanmıştır. Okuyucuya kitabın kapağını açmadan bir konu ve problem hakkındaki yazarın kişisel duygu ve düşüncelerini anlattığı deneme tarzı bir yazıyla, tabiri yerindeyse 144 sayfa ile az bir hacme sahip gibi gözüküp aslında sehl-i mümteni bir eser olduğunun izlenimini vermektedir. Temel tezi de İslam dünyasının içinde bulunduğu durumun dinin eğitime konu yapılma şekline kaynaklandığıdır.

Akademik kitaplar genelde o alanda araştırma yapanların ilgi alanına ve okuma listesine girer. Genel okuyucunun pek dikkatini çekmeyebilir. Kitabın önsözünde bu durumdan bahsedilmiş ve kitabın kaderinin aynı olmaması için olabildiğince akademik dilden uzak durulmaya çalışıldığı vurgulanmıştır (s.8). Akademik dilden uzak durulmaya çalışılmasından dolayı birinci şahıs eklerinin kullanımı, kişisel ve duygusal içerikli öznel, indirgemeci ve genelleme ifadeler mevcuttur ve yazarın tabiriyle eleştirel bir sesli düşünmenin yansımasıdır. Fakat akademik dilden uzak durmak sadece bu tarz ifadelerle değil, ifade edilenlerin anlaşılmasının da kolay olmasını içermektedir. Retorik, konformist, pseudo (s.7); kerteriz, mengene, demagog, hamasi (s. 12); telin etmek, teârûf, Danaos Kızları (s.13); simbiyotik, meşveret, hamaset (s.15); istifham (s. 17); tevariüs (s. 19); mebzul (s.22); jakoben (s.31); temeddün, biteviye (s.33); septik (s.36); mefluç (s. 38); Abus (s.50); konsolidasyon (s.51); mebzul, metastaz (s.58); teşne (s.63); behemehal (s. 68),

1 Mahmut Zengin, *Din Eğitimi ve Öğretiminde Yapılandırmacı Yaklaşım* (Dem Yayınları, 2017)..

2 Mustafa Köylü (ed.), *Din Eğitimi ve Sorunları* (Dem Yayınları, 2022).

3 Adem Güneş, *Din Öğretimi Materyalleri* (Dem Yayınları, 2021).

4 Mehmet Korkmaz, *Din Öğretimi Teknolojisi ve Materyal Geliştirme* (Kimlik Yayınları, 2017).

5 Yasemin İpek, *Üstün Zekalı Öğrencilerin Din Eğitimi: Eğiticiler İçin El Kitabı* (Pegem Akademi Yayıncılık, 2022).

6 Mustafa Çetin, *Eleştirel Pedagoji Bağlamında Türkiye’de Din Eğitiminin Felsefi Analizi* (Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Doktora Tezi, 2022).

ütöpik, distopik (s.71); muteriz (s. 76); paradoksal (s. 77); dikotomi (s.78); İslamosentrik (s. 88); transhümanizm, posthümanizm, aşkın insan, üstinsan (s.97); fütürist (s. 99); egzistansiyalist (s. 100); bilakaydüştart (s.101) gibi kavramlar kitabı normal okuyucunun anlayacağı seviyenin üstüne çıkarabilmektedir. Bu kavramlar akademik dilden uzak durulma düşüncesine uymuyor gibi görünse de okuyucuyu Türkçe ve felsefe sözlüklerine bakmaya, internetten araştırmaya yönlendirmektedir. Nietzsche'nin deva, aslan, bebek metaforu (s.54) gibi bazı metaforları anlamak için düşünürlerin kitaplarına erişme, internetten bu metaforları okuma ihtiyacı hissedilmektedir. Kitap bu bakımdan bir solukta okunacak türde değil, okurken devamlı düşüncecek ve araştırma yapılacak niteliktedir. Bir bakıma kitap içeriğinde en çok savunduğu düşünmeyi öğretmenin uygulamasını yapmaktadır.

Her çözüm bir problemle başlar. Çözüm için problemin iyi bilinmesi, tanımlanması ve çerçevesinin iyi çizilmesi önem arz eder. Problem olduğunun farkına varılması gerekir. *Sorunla Yüzleşme* (s. 9) başlığında Müslümanların içinde bulunduğu durumdaki asıl sorunun statükocu din terbiyesi ve düşünceyi körelten bir eğitim anlayışı olduğu tespitiyle başlıyor. Birçok açıdan sorun açıklanıyor ve sorunla yüzleşiliyor. İslam toplumundaki din eğitimi özelinde olsa da Batıya dönük eleştiriler yapılıyor. Sorunlar ve çözüm önerileri *Düşünmeyi Kutsama, İtaati Aşma, Ahlakı Kurtarma, Özerkliği Öğretme, Bilimsel Kıymetlendirme, Bireyi Özgürleştirme, Sosyal Adaleti Sağlama, İnsanı Onurlandırma, Nefreti Yenme, Liyakati Önceleme ve Savaşı Yadsıma* başlıklarıyla ele alınıyor ve tartışılıyor. Her bir başlığın girişi sağa yaslı bir yazı düzeniyle düşünürlerden kısa alıntılar içeriyor. Bu sözler konunun özüne yönlendirebilmekte ve kalıcılığı artırabilmektedir. Kısa kısa anlatılarla *Son Birkaç Söz* başlığıyla okuyucu farklı okumalara ve düşüncelere teşvik ile de kitap bitirilmektedir.

Düşünce üzerine bir kitap yazmada sadece Türkiye'nin düşünürlerine bağlı kalmayıp Doğunun ve Batının sentezinin yapılması konuya bütüncül ve ayrıntılarıyla bakabilmeyi kolaylaştırabilmektedir. Etki gücünü artırabilmektedir. Sartre (6), Gatto (5), Nurettin Topçu (4), Nietzsche (4), Kant (3), Marx (3), Platon (3), Halil Cibran (3), Freire (2), Seyyid Kutub (2), Eric Hoffer (2), Bauman (2), Engin Geçtan (2), Darwin (2), Cevizci (2), Mehmet Akif (2), Sokrates, Farabi, İbn Haldun, Mevlana, Comenius, Konfüçyüs, Rousseau, Erasmus, Katip Çelebi, Efganî, Abduh, Fazlurrahman, İkbâl, Ali Şeriatî, Mevdûdî, Necip Fazıl, Schopenhauer, Emrullah Efendi, Satı Bey, Mualla Selçuk, Ali Bardakoğlu, Hasan Hanefi, Popper, Kohlberg, Machiavelli, Maslow, Şaban Ali Düzgün, Pareto, Orwell, Lessing, Ivan Illich, Francis Balton, Sadi Şirazi, Elmalılı Hamdi Yazır, Justin Kruger, David Dunning, Herbert Spencer, Konrad Lorenz, Ivan Pavlov, F. Skinner, John Watson, Elias Canetti, David Spurr, Voltaire, Montaigne gibi Doğu ve Batının yazar ve düşünürlerinin fikirleri metnin içerisinde isimleriyle birlikte⁷ geçmektedir. Fikirler sunulurken anlatımı daha vurgulama ve etkili kılma yollarından biri olan kişilerin isimleriyle birlikte beyan etmeye önem verilmiştir. Metin içerisinde isimler yazılırken Immanuel Kant, John Taylor Gatto, Arthur Schopenhauer, Karl Popper, Karl Marx, Paulo Freire gibi bazen tamamı; Kant, Gatto, Schopenhauer, Marx, Nietzsche, Machiavelli, Freire gibi bazen tanınırlılığı/soyismi; Nureddin/Nurettin Topçu gibi d ve t ile farklı yazımları; G. E. Lessing, Burrhus F. Skinner gibi kısaltmalı yazımı tercih edilmiştir. Bir bakıma metin içerisinde hem aynı hem de farklı kişilerin isimlerinin yazım tercihinde bir bütünlük mevcut değildir denebilir. Bazı düşünürlerin fikirleri de gri bir arka tonla doğrudan alıntı ile ön plana çıkarılmıştır.

Müslüman yeniden bulunabilir mi (s.17), *peki nasıl bir din eğitimi inşa edebiliriz* (s.35) gibi yer yer soru cevap yöntemiyle anlatım zenginleştirilmektedir. Okullarda görev yapan din dersi öğretmenlerinin sosyal adalet konusundaki düşüncelerine dönük henüz bir veri setinin olmadığı örneklemeyle araştırmacılara araştırma konusu sunulmaktadır (s.91). Sosyal adaletin farklılıkları yok saymak ve görmezden gelmek değil; kabul edilmesi ve doğallaştırılması olduğu fikriyle öğretim programında vurgulanan ve ders kitaplarına yansıtılan mezhepler üstü yaklaşımın hem sosyal adalet hem de pedagojik açıdan doğru olmadığı düşüncesi ile öğretim programının ve din derslerinin içeriğinin ve yöntemlerinin sorgulanması gerekliliği dile getirilmektedir (s.94).

Kitap genelinde okuyucu bir başlık altında sorunlarla yüzleştirilmiş ve başlık altında sorunlar ve çözüm önerileri maddeli bir sistematik ile değil, denemeye özgü bir şekilde psikoloji, sosyoloji, pedagoji ve felsefeden açıklayıcı ve tartışmacı bir anlatım biçimiyle sunulmuştur. Okuyucu bu yerleri okurken yanında bir not defteri bulundurma ve sorunlar ve çözüm önerilerini yazma ihtiyacı duyabilir. Bu doğrultuda bahsedilen sorunlar ve çözüm önerilerinden bazıları şunlardır:

- ✓ İnsanın eğitimle insan olması ancak insan olmayı amaçlayan bir eğitim sistemi ile mümkün olur (s.11).
- ✓ Mekke'nin putları ile tarihe gömüldüğü iddia edilen putların yerine statükocu putlar inşa edilmiştir (s.12). Bunun en büyük nedeni de statükocu din eğitimidir (s.15).
- ✓ Din eğitimi sistematik bir düşünme öğretimi mantalitesinden yoksundur. Yüksek din öğretimi dâhil öğretim kurumlarında yüzyıllar öncesinde yazılmış malumatlar eğitim sisteminin merkezinde yer alıp ezberlenmektedir (s.21).
- ✓ Eğitim öğrencilere düşünmenin mahiyetini öğretmek, düşünme becerisi kazandırmakla başlamalıdır. Sorgulayıcı bir din eğitimi inşa edilmelidir (s.23).

⁷ Başlık altındaki alıntılardaki isimler dahil değildir, yanındaki sayılar birden fazla kullanılan isimlerin metin içerisinde kaç defa geçtiğini göstermektedir.

- ✓ Müslüman coğrafyasında farklı inanma, düşünme, yorumlama ve davranma hor görülme, aynışmaya itiraz bir fitne olarak müşahede edilmektedir (s.33).
- ✓ Müslümanların eğilmesi gereken mayınlı, çıkılmaz alanları vardır. Müslümanlar arasında mezhep, tarikat, tasavvuf gibi birçok ayrışmalar ve birbirini ötekileştirmeler mevcutken her birinde yetişen insan tipi genelde aynıdır. Bu nedenle düşünülüp tartışılıp bir çözüm bulunması gereken en acil alanlardan biri ahlaktır (s.43).
- ✓ Kaliteli bir din eğitimcisi öğrencilerini toplumsal, politik ve eğitsel karar alma süreçlerine aktif olarak katılma becerisiyle donatmayı bir uhde edinmelidir (s.58).
- ✓ İslam âlimlerinin her türlü bilgiyi meşrulaştırma çabası Müslümanlara yapılmış en büyük kötülüklerdendir (s. 71).
- ✓ Din eğitimcileri birey algılarını değiştirmeli ve öğrencilerin bireyselleşme sürecini kılavuzlamalıdır. Modern pedagoji de din eğitiminin her alanına yayılmalıdır. (s. 83).
- ✓ Din eğitimi, muhatabına güçlüden ve egemenden değil zayıf da olsa haklıdan yana durmayı öğretmelidir (s. 95).
- ✓ Din eğitimi geçmişte olup bitenleri aklamak ve onlarla hesaplaşmakla uğraşmak yerine bugünkü Müslümanın dindarlığını insanileştirmeyi hedef edinmelidir (s. 111).
- ✓ Din eğitiminde şekilcilik terkedilmeli, bunun yerine doğal ve içselleştirilmiş sevgi ve saygı tohumları ile din eğitimi ortamları düzenlenmelidir (s. 115).
- ✓ Kul hakkı söylemi sözden ziyade eyleme geçirilmeli, liyakat öncelik haline gelmelidir (s. 125).
- ✓ Çocuklar sadece din öğretimi ile iyi insan olarak yetişmez. Bu nedenle din eğitiminin yanında sanat, edebiyat, bilim, spor, psikoloji, sosyoloji, siyaset de öğretilmelidir, felsefenin sorularıyla yüzleştirilmelidir (s.137).

Netice itibarıyla kitaba göre Köylü'nün de Batı ile Türkiye'deki ilahiyatları karşılaştırırken vurguladığı amacın sadece ezberlenen bilgilerin kâğıda aktarıldığı,⁸ Freire'nin "the banking concept of education"⁹ diye kavramsallaştırdığı bankacı eğitim sistemi bırakılmalı; din eğitimi yeniden düşünülmesi, iyi bir planlamaya gidilmeli, öğrenmeyi öğrenerek sorgulayan özgür bireyler yetiştirmelidir. Selçuk'un deyişiyle din eğitimi ezberletmekten ziyade düşündürerek bize bir şeyler öğretmeli ve bizi eğitmelidir.¹⁰ Burada derslerde sorular kabul eden din felsefesi hocamızın *bana kişilerin, akımların ne söyledikleriyle değil, ne yaptıklarıyla gelin sözü* aklımdan çıkmamaktadır. Bir şekilde iyi fikirler öne sürülmektedir fakat uygulamada ise sonuçlar bambaşka olabilmektedir. Bir örnekle anlatılırsa, yazarın da alıntı yaptığı Heywood'un anlatımıyla sosyalizm paylaşmak demektir. Rekabet değil işbirliği ön plandadır, bireyler hem toplumsal olarak hem de çıktılarda eşittir. Toplumsal sınıf yoktur. Bundan dolayı da bireyler mutlu olacak, rekabet olmadığı için savaş ve çatışma olmayacaktır.¹¹ Uygulamaya aktarılmaya çalışıldığı Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti'ne bakıldığında durumun düşünülen gibi olmadığı aşikârdır. Lenin ve Stalin gibi liderler yönetimi ele geçirmiş, devleti halk değil kişiler yönetmiştir. Bu duruma *Hayvan Çiftliği* kitabı da güzel bir eleştiri teşkil etmiştir. Haberlere göre de Stalin döneminde 3 ile 20 milyon arasında insan kıtlık, eziyet ve kamplardan dolayı ölmüştür. Bu örneklem özelinde kitaptaki fikirler kalitelidir fakat nasıl uygulamaya geçireceği ve uygulamaya geçirildiğinde neler getireceği konusu bir muammadır. Fikir üretmekten ziyade o fikri istendik biçimde planlı bir şekilde uygulayıp sonuç almak daha zor gibi gözükmektedir.

⁸ Mustafa Köylü, "Türkiye'de Yüksek Din Öğretimi: Nicelik mi Nitelik mi?", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 35/35 (2013), 21-44; M. Köylü, "Türkiye ve Batı Ülkelerinde Yüksek Din Öğretimi: Niteliksel Bir Karşılaştırma", *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi* 7/3 (2018).

⁹ Paulo Freire, *Ezilenlerin Pedagojisi*, çev. Erol Özbek - Dilek Hattatoğlu (Ayrıntı Yayınları, 2021).

¹⁰ Mualla Selçuk, *Kavramsal Nitelik Bir Dinden Öğrenme Modeli* (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2022).

¹¹ Andrew Heywood, *Siyasi İdeolojiler* (Felix Kitap, 2020), 124-141.

Kaynakça | References

- Çetin, Mustafa. *Eleştirel Pedagoji Bağlamında Türkiye’de Din Eğitiminin Felsefi Analizi*. Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Doktora Tezi, 2022.
- Freire, Paulo. *Ezilenlerin Pedagojisi*. çev. Erol Özbek - Dilek Hattatoğlu. Ayrıntı Yayınları, 2021.
- Güneş, Adem. *Din Öğretimi Materyalleri*. Dem Yayınları, 2021.
- Heywood, Andrew. *Siyasi İdeolojiler*. Felix Kitap, 2020.
- İpek, Yasemin. *Üstün Zekalı Öğrencilerin Din Eğitimi: Eğitimciler İçin El Kitabı*. Pegem Akademi Yayıncılık, 2022.
- Korkmaz, Mehmet. *Din Öğretimi Teknolojisi ve Materyal Geliştirme*. Kimlik Yayınları, 2017.
- Köylü, M. “Türkiye ve Batı Ülkelerinde Yüksek Din Öğretimi: Niteliksel Bir Karşılaştırma”. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi* 7/3 (2018), 0-0.
- Köylü, Mustafa (ed.). *Din Eğitimi ve Sorunları*. Dem Yayınları, 2022.
- Köylü, Mustafa. “Türkiye’de Yüksek Din Öğretimi: Nicelik mi Nitelik mi?” *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 35/35 (2013), 21-44. <https://doi.org/10.17120/omuifd.54598>
- Selçuk, Mualla. *Kavramsal Netlik Bir Dinden Öğrenme Modeli*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2022.
- Zengin, Mahmut. *Din Eğitimi ve Öğretiminde Yapılandırmacı Yaklaşım*. Dem Yayınları, 2017.